ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πρώτο τμήμα)
της 15ης Ιανουαρίου 2002 *

Στην υπόθεση C-182/00,

που έχει ως αντικείμενο αίτηση του Landesgericht Wels (Αυστρία) προς το Δικαστήριο, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 234 ΕΚ, με την οποία ζητείται, στο πλαίσιο της εκδικάσεως προσφυγής που ασκήθηκε ενώπιον του Landesgericht αυτού από τις

Lutz GmbH κ.λπ.,

η έκδοση προδικαστικής αποφάσεως ως προς κύρος των άρθρων 2, παράγραφος 1, στοιχείο στ', της πρώτης οδηγίας 68/151/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 9ης Μαρτίου 1968, περί συντονισμού των εγγυήσεων που απαιτούνται στα κράτη μέλη εκ μέρους των εταιριών, κατά την έννοια του άρθρου 58, παράγραφος 2, της Συνθήκης, για την προστασία των συμφερόντων των εταίρων και των τρίτων με σκοπό να καταστούν οι εγγυήσεις αυτές ισοδύναμες (ΕΕ ειδ. έκδ. 06/001, σ. 80), και 47 της τέταρτης οδηγίας 78/660/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 25ης Ιουλίου 1978, βασιζομένη στο άρθρο 54, παράγραφος 3, περίπτωση ζ', της Συνθήκης, περί των ετησίων λογαριασμών εταιριών ορισμένων μορφών (ΕΕ ειδ. έκδ. 06/002, σ. 17),

* Γλώσσα διαδικασίας: η γερμανική.

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πρώτο τμήμα),

συγκείμενο από τους P. Jann, πρόεδρο τμήματος, L. Sevón και M. Wathelet (εισηγητή), δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: L. A. Geelhoed
γραμματέας: H. A. Rühl, κύριος υπάλληλος διοικήσεως,

λαμβάνοντας υπόψη τις γραπτές παρατηρήσεις που κατέθεσαν:

— οι Lutz GmbH κ.λπ., εκπροσωπούμενες από τον E. Chalupsky, Rechtsanwalt,

— η Αυστριακή Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον H. Dossi,

— η Ισπανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την N. Díaz Abad,

— η Ιταλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον U. Leanza, επικουρούμενο από τον G. de Bellis, avvocato dello Stato,

— το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ενώσεως, εκπροσωπούμενο από την M. C. Giorgi-Fort και τον G. Houttuin,

— η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τη Μ. Πατακιά, επικουρούμενη από τον B. Wägenbaur, avocat,

έχοντας υπόψη την έκθεση ακροατηρίου,

αφού άκουσε τις προφορικές παρατηρήσεις των Lutz GmbH κ.λπ., εκπροσωπουμένων από τον G. Schmidsberger, Rechtsanwalt, της Ιταλικής Δημοκρατίας, εκπροσωπούμενης από τον G. de Bellis, του Συμβουλίου, εκπροσωπούμενου από τον G. Houttuin, και της Επιτροπής, εκπροσωπούμενης από τη Μ. Πατακιά, επικουρούμενη από τον B. Wägenbaur, κατά τη συνεδρίαση της 25ης Οκτωβρίου 2001,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 8ης Νοεμβρίου 2001,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Με απόφαση της 9ης Μαΐου 2000, που περιήλθε στο Δικαστήριο στις 15 Μαΐου 2000, το Landesgericht Wels, ενεργώντας ως Handelsgericht (εμποροδικείο) στις υποθέσεις που αφορούν το μητρώο εμπόρων και εταιριών, υπέβαλε, δυνάμει του άρθρου 234 ΕΚ, πέντε προδικαστικά ερωτήματα σχετικά με το κύρος των άρθρων 2, παράγραφος 1, στοιχείο στ', της πρώτης οδηγίας 68/151/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 9ης Μαρτίου 1968, περί συντονισμού των εγγυήσεων που απαιτούνται στα κράτη μέλη εκ μέρους των εταιριών, κατά την έννοια του άρθρου 58, παράγραφος 2, της Συνθήκης, για την προστασία των συμφερόντων των εταίρων και των τρίτων με σκοπό να καταστούν οι εγγυήσεις αυτές ισοδύναμες (ΕΕ ειδ. έκδ. 06/001, σ. 80, στο εξής: πρώτη οδηγία για τις εταιρίες), και 47, της τέταρτης οδηγίας 78/660/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 25ης Ιουλίου 1978, βασιζομένης στο άρθρο 54, παράγραφος 3, περίπτωση ζ', της Συνθήκης, περί των ετησίων λογαριασμών εταιριών ορισμένων μορφών (ΕΕ ειδ. έκδ. 06/002, σ. 17, στο εξής: τέταρτη οδηγία για τις εταιρίες).

2 Τα ερωτήματα αυτά ανέκυψαν στο πλαίσιο διαδικασίας που αφορούσε τη Lutz GmbH κ.λπ. (στο εξής: Lutz κ.λπ.) σχετικά με την κατάθεση των ετήσιων λογαριασμών και της εκθέσεως διαχειρίσεως βάσει του Österreichisches Handelsgesetzbuch (αυστριακού εμπορικού κώδικα), όπως τροποποιήθηκε με τον EU-Gesellschaftsrechtsänderungsgesetz (νόμο που τροποποιεί τη νομοθεσία για τις εταιρίες, BGBl, 304/1996, στο εξής: öHGB).

Το κοινοτικό δίκαιο

3 Δυνάμει του άρθρου 54, παράγραφος 3, στοιχείο ζ', της Συνθήκης ΕΚ (νυν, κατόπιν τροποποιήσεως, άρθρου 44, παράγραφος 2, στοιχείο ζ', ΕΚ), το Συμβούλιο και η Επιτροπή εργάζονται για την κατάργηση των περιορισμών της ελευθερίας εγκαταστάσεως συντονίζοντας, κατά το αναγκαίο μέτρο και με τον σκοπό να τις καταστήσουν ισοδύναμες, τις εγγυήσεις που απαιτούν τα κράτη μέλη εκ μέρους των εταιριών κατά την έννοια του άρθρου 58, δεύτερο εδάφιο, της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρου 48, δεύτερο εδάφιο, ΕΚ) για την προστασία των συμφερόντων των εταίρων και των τρίτων.

4 Κατά το άρθρο 2, παράγραφος 1, στοιχείο στ', της πρώτης οδηγίας για τις εταιρίες, τα κράτη μέλη λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα ώστε η υποχρέωση δημοσιότητας των εταιριών να περιλαμβάνει τουλάχιστον τον ισολογισμό και τον λογαριασμό αποτελεσμάτων κάθε χρήσεως.

5 Το άρθρο 47 της τέταρτης οδηγίας για τις εταιρίες προβλέπει ότι οι ετήσιοι λογαριασμοί νόμιμα εγκεκριμένοι, η ετήσια έκθεση διαχειρίσεως καθώς και το πιστοποιητικό ελέγχου των λογιστικών καταστάσεων δημοσιεύονται, όπως προβλέπει η εθνική νομοθεσία κάθε κράτους μέλους, σύμφωνα με το άρθρο 3 της πρώτης οδηγίας για τις εταιρίες.

Το εθνικό δίκαιο

6 Όσον αφορά τις μεγάλες κεφαλαιουχικές εταιρίες κατά την έννοια του άρθρου 221 του öHGB, το άρθρο 277, παράγραφος 1, του κώδικα αυτού προβλέπει:

«Οι νόμιμοι εκπρόσωποι των κεφαλαιουχικών εταιριών καταθέτουν τους ετήσιους λογαριασμούς και την ετήσια έκθεση διαχειρίσεως, μετά την έγκρισή τους από τη γενική συνέλευση, το αργότερο εντός εννέα μηνών από την ημερομηνία κλεισίματος του ισολογισμού με σημείωση περί εγκρίσεώς τους ή με σημείωση περί απορρίψεως ή περιορισμού τους στο αρμόδιο για την τήρηση του μητρώου εταιριών δικαστήριο της έδρας της εταιρίας· εντός της αυτής προθεσμίας κατατίθενται η έκθεση του εποπτικού συμβουλίου, η πρόταση σχετικά με την εξέταση του αποτελέσματος και η απόφαση για την έγκρισή του.

Σε περίπτωση που οι ετήσιοι λογαριασμοί και η ετήσια έκθεση διαχειρίσεως κατατεθούν χωρίς τα λοιπά δικαιολογητικά προκειμένου να τηρηθεί η προθεσμία αυτή, τότε πρέπει η έκθεση και η πρόταση να κατατεθούν αμελλητί μετά τη σύνταξή τους, οι αποφάσεις μετά τη λήψη τους και η σημείωση μετά την αναγραφή της. [...]»

7 Σε περίπτωση που δεν τηρηθεί η ανωτέρω υποχρέωση δημοσιότητας, το άρθρο 283, παράγραφος 1, του öHGB προβλέπει τη δυνατότητα επιβολής προστίμου μέχρι και 50 000 αυστριακών σελινίων (ATS).

Η διαδικασία στην κύρια δίκη και τα προδικαστικά ερωτήματα

8 Με απόφαση της 13ης Σεπτεμβρίου 1999 το Landesgericht Wels, ενεργώντας ως Handelsgericht, υποχρέωσε τους Lutz κ.λπ. να προσκομίσουν εντός τεσσάρων εβδομάδων, επί ποινή προστίμου 10 000 ATS σε εκάστη εξ αυτών για εκάστη, τους ετήσιους λογαριασμούς και την ετήσια έκθεση διαχειρίσεως που προβλέπουν τα άρθρα 277 έως 280 bis του öHGB.

9 Δεδομένου ότι, κατά πάγια νομολογία του Oberster Gerichtshof (Αυστρία), η επιβολή προστίμου, όπως αυτό που προέβλεπε η διάταξη της 13ης Σεπτεμβρίου 1999, δεν υπόκειται σε προσφυγή, οι Lutz κ.λπ. υπέβαλαν ενώπιον του Verfassungsgerichtshof (Αυστρία) αίτηση («Individualantrag») με την οποία ζήτησαν να διαπιστωθεί ότι οι εθνικές διατάξεις σχετικά με τη δημοσιότητα των ετήσιων λογαριασμών και της ετήσιας εκθέσεως διαχειρίσεως αντιβαίνουν σε ορισμένα θεμελιώδη δικαιώματα και στο κοινοτικό δίκαιο. Με απόφαση της 2ας Νοεμβρίου 1999, το Landesgericht Wels, ενεργώντας ως Handelsgericht, παρέτεινε, μέχρις εκδόσεως αποφάσεως από το Verfassungsgerichtshof, την προθεσμία για την κατάθεση των απαιτουμένων λογιστικών εγγράφων. Το Verfassungsgerichtshof απέρριψε την αίτηση των Lutz κ.λπ., με απόφαση της 29ης Νοεμβρίου 1999, με το σκεπτικό ότι υπάρχει δυνατότητα αναστολής της καταβολής του προστίμου μέχρις εκδόσεως αποφάσεως σχετικά με τη νομιμότητα της υποχρεώσεως για τη μη τήρηση της οποίας επιβάλλεται το πρόστιμο.

10 Το Landesgericht Wels, ενεργώντας ως Handelsgericht, αποφάσισε κατόπιν τούτου να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Συνάδουν τα προβλεπόμενα στο άρθρο 2, παράγραφος 1, στοιχείο στ', της πρώτης οδηγίας 68/151/ΕΟΚ και στο άρθρο 47 της τέταρτης οδηγίας 78/660/ΕΟΚ μέτρα, σχετικά με την υποχρέωση δημοσιότητας που υπέχουν οι κεφαλαιουχικές εταιρίες, προς το άρθρο 44, παράγραφος 2, στοιχείο ζ', ΕΚ το οποίο παρέχει τη δυνατότητα συντονισμού των εγγυήσεων εκείνων τις οποίες τα κράτη μέλη επιβάλλουν στις εταιρίες για την προστασία των συμφερόντων τόσο των εταίρων όσο και των πιστωτών;

2) Αντίκεινται τα προβλεπόμενα στο άρθρο 2, παράγραφος 1, στοιχείο στ', της πρώτης οδηγίας 68/151/ΕΟΚ και στο άρθρο 47 της τέταρτης οδηγίας 78/660/ΕΟΚ μέτρα, σχετικά με την υποχρέωση δημοσιότητας που υπέχουν οι κεφαλαιουχικές εταιρίες, προς το άρθρο 44, παράγραφος 2, στοιχείο ζ', ΕΚ, λόγω του ότι δεν συντρέχει ανάγκη καταργήσεως τυχόν περιορισμών στην ελευθερία εγκαταστάσεως ή πραγματοποιήσεως των λοιπών στόχων της Συνθήκης ΕΚ (ιδίως η θέσπιση ενιαίου νομικού πλαισίου);

3) Συνάδει με τη γενική δικαιική αρχή της αναλογικότητας το άρθρο 2, παράγραφος 1, στοιχείο στ', της πρώτης οδηγίας 68/151/ΕΟΚ σε συνδυασμό με το άρθρο 47 της τέταρτης οδηγίας 78/660/ΕΟΚ που αναγκάζει, επί ποινή προστίμου σε περίπτωση μη συμμορφώσεως, τις επιχειρήσεις, μέσω της υποχρεώσεως δημοσιότητας του ισολογισμού και του λογαριασμού κερδών και ζημιών, να αποκαλύπτουν εταιρικά μυστικά, ενώ ο προβλεπόμενος προστατευτικός σκοπός μπορεί να επιτευχθεί με πρόσφορο τρόπο μέσω άλλων — λιγότερο επαχθών — μέτρων;

4) Είναι σύμφωνο με το προβλεπόμενο από το κοινοτικό δίκαιο θεμελιώδες δικαίωμα της ιδιοκτησίας το άρθρο 2, παράγραφος 1, στοιχείο στ', της πρώτης οδηγίας 68/151/ΕΟΚ σε συνδυασμό με το άρθρο 47 της τέταρτης οδηγίας 78/660/ΕΟΚ, που αναγκάζει, επί ποινή προστίμου σε περίπτωση μη συμμορφώσεως, τις επιχειρήσεις, μέσω της υποχρεώσεως δημοσιότητας του ισολογισμού και του λογαριασμού κερδών και ζημιών, να αποκαλύπτουν εταιρικά μυστικά, ενώ ο προβλεπόμενος προστατευτικός σκοπός μπορεί να επιτευχθεί με πρόσφορο τρόπο με άλλα — λιγότερο επαχθή — μέτρα;

5) Είναι σύμφωνο με το προβλεπόμενο από το κοινοτικό δίκαιο θεμελιώδες δικαίωμα της ελεύθερης ασκήσεως οικονομικής δραστηριότητας το άρθρο 2, παράγραφος 1, στοιχείο στ', της πρώτης οδηγίας 68/151/ΕΟΚ σε συνδυασμό με το άρθρο 47 της τέταρτης οδηγίας 78/660/ΕΟΚ που αναγκάζει, επί ποινή προστίμου σε περίπτωση μη συμμορφώσεως, τις επιχειρήσεις, μέσω της υποχρεώσεως δημοσιότητας του ισολογισμού και του λογαριασμού κερδών και ζημιών, να αποκαλύπτουν εταιρικά μυστικά, ενώ ο προβλεπόμενος προστατευτικός σκοπός μπορεί να επιτευχθεί με πρόσφορο τρόπο μέσω άλλων — λιγότερο επαχθών — μέτρων;»

Επί της αρμοδιότητας του Δικαστηρίου

11 Κατά το άρθρο 234, πρώτο εδάφιο, ΕΚ, το Δικαστήριο είναι αρμόδιο να αποφαίνεται με προδικαστικές αποφάσεις, μεταξύ άλλων, επί της ερμηνείας της Συνθήκης

και των πράξεων των οργάνων της Κοινότητας. Το δεύτερο εδάφιο του άρθρου αυτού προσθέτει ότι «[δ]ικαστήριο κράτους μέλους, ενώπιον του οποίου ανακύπτει τέτοιο ζήτημα, δύναται, αν κρίνει ότι απόφαση επί του ζητήματος είναι αναγκαία για την έκδοση της δικής του απόφασης, να παραπέμψει το ζήτημα στο Δικαστήριο για να αποφανθεί επ' αυτού».

12 Προς τούτο, προκειμένου να εκτιμηθεί αν το αιτούν όργανο είναι δικαστήριο κατά την έννοια του άρθρου 234 ΕΚ, ζήτημα που εμπίπτει αποκλειστικώς στο κοινοτικό δίκαιο, το Δικαστήριο λαμβάνει υπόψη του ένα σύνολο στοιχείων όπως είναι η ίδρυση του εν λόγω οργάνου με νόμο, η μονιμότητά του, ο δεσμευτικός χαρακτήρας της δικαιοδοσίας του, ο κατ' αντιμωλίαν χαρακτήρας της ενώπιόν του διαδικασίας, η εκ μέρους του οργάνου αυτού εφαρμογή των κανόνων δικαίου καθώς και η ανεξαρτησία του (βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 17ης Σεπτεμβρίου 1997, C-54/96, Dorsch Consult, Συλλογή 1997, σ. I-4961, σκέψη 23 και την παρατιθέμενη σε αυτήν νομολογία, και της 21ης Μαρτίου 2000, C-110/98 έως C-147/98, Gabalfrisa κ.λπ., Συλλογή 2000, σ. I-1577, σκέψη 33, και της 14ης Ιουνίου 2001, C-178/99, Salzmann, Συλλογή 2001, σ. I-4421, σκέψη 13).

13 Επιπλέον, αν και το άρθρο 234 ΕΚ δεν εξαρτά την υποβολή προδικαστικού ερωτήματος στο Δικαστήριο από την κατ' αντιμωλίαν διαδικασία, κατά την οποία το εθνικό δικαστήριο υποβάλλει προδικαστικό ερώτημα (βλ. απόφαση της 17ης Μαΐου 1994, C-18/93, Corsica Ferries, Συλλογή 1994, σ. I-1783, σκέψη 12), από πάγια νομολογία προκύπτει ότι τα εθνικά δικαστήρια μπορούν να υποβάλουν προδικαστικά ερωτήματα στο Δικαστήριο μόνον εφόσον εκκρεμεί ενώπιόν τους διαφορά και εφόσον καλούνται να αποφανθούν στο πλαίσιο διαδικασίας που πρόκειται να καταλήξει στην έκδοση αποφάσεως δικαιοδοτικού χαρακτήρα (βλ. διατάξεις της 18ης Ιουνίου 1980, 138/80, Borker, Συλλογή τόμος 1980/II, σ. 315, σκέψη 4, και της 5ης Μαρτίου 1986, 318/85, Greis Unterweger, Συλλογή 1986, σ. 955, σκέψη 4, και αποφάσεις της 19ης Οκτωβρίου 1995, C-111/94, Job Centre, Συλλογή 1995, σ. I-3361, σκέψη 9, και Salzmann, ήδη προαναφερθείσα, σκέψη 14).

14 Έτσι, όταν ενεργεί ως διοικητική αρχή χωρίς συγχρόνως να καλείται να επιλύσει μια διαφορά, το αιτούν όργανο δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι επιτελεί δικαιοδοτική λειτουργία, ακόμη και όταν πληροί τις λοιπές προϋποθέσεις που υπενθυμίζονται στη σκέψη 12 της παρούσας αποφάσεως. Τούτο συμβαίνει, π.χ., όταν αποφαίνεται επί αιτήσεως περί εγκρίσεως του καταστατικού μιας εταιρίας με σκοπό την εγγραφή της στο οικείο μητρώο σύμφωνα με μια διαδικασία που δεν έχει ως αντικείμενο την ακύρωση πράξεως προσβάλλουσας δικαίωμα του αιτούντος (βλ. προαναφερθείσες αποφάσεις Job Centre, σκέψη 11, και Salzmann, σκέψη 15).

15 Από τη δικογραφία προκύπτει ότι, οσάκις αποφασίζει ως Handelsgericht σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία σχετικά με τις υποχρεώσεις δημοσιότητας των ετήσιων λογαριασμών και της ετήσιας εκθέσεως διαχειρίσεως, το Landesgericht Wels δεν επιλαμβάνεται ένδικης διαφοράς, αλλά περιορίζεται στην τήρηση του μητρώου εμπόρων και εταιριών. Πράγματι, το αιτούν όργανο διαπιστώνει απλώς εάν τηρούνται ή όχι οι νόμιμες απαιτήσεις δημοσιότητας και, όταν παρίσταται ανάγκη, επιτάσσει, επί ποινή προστίμου, την κατάθεση των λογιστικών αυτών εγγράφων. Επιπλέον, από κανένα στοιχείο της δικογραφίας δεν προκύπτει ότι ενώπιον του Landesgericht Wels εκκρεμεί ένδικη διαφορά μεταξύ των Lutz κ.λπ. και ενός άλλου αντιδίκου.

16 Κατά συνέπεια, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι, στο πλαίσιο της δραστηριότητας αυτής, το Landesgericht Wels ασκεί μη δικαιοδοτικά καθήκοντα.

17 Επομένως, το Δικαστήριο δεν είναι αρμόδιο να αποφανθεί επί των ερωτημάτων που υπέβαλε το Landesgericht Wels ενεργώντας ως Handelsgericht στο πλαίσιο της τηρήσεως του μητρώου εμπόρων και εταιριών.

Επί των δικαστικών εξόδων

18 Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν η Αυστριακή, η Ισπανική και η Ιταλική Κυβέρνηση, καθώς και το Συμβούλιο και η Επιτροπή, που κατέθεσαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, δεν αποδίδονται. Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τις Lutz κ.λπ. τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του Landesgericht Wels, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πρώτο τμήμα)

αποφαίνεται:

Το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων δεν είναι αρμόδιο να απαντήσει στα ερωτήματα που υπέβαλε το Landesgericht Wels με απόφαση της 9ης Μαΐου 2000.

Jann Sevón Wathelet

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 15 Ιανουαρίου 2002.

Ο Γραμματέας

R. Grass

Ο Πρόεδρος του πρώτου τμήματος

P. Jann